

Reporter na dyżurze

Dział VII „Świat globalnych zależności” · wymaganie F6 (fakultatywne) · 45 minut

Metryczka

Pytanie wiodące: „Jak w 45 minut sprawdzić, czy bieżąca informacja jest prawdziwa?”

Etap · czas: LO kl. III / technikum kl. III-IV · 45 min · metoda: śledztwo obrazkowe + audyt autorytetu + fact-checking (format powtarzalny)

Powiązanie z podstawą: Dz.U. 2025 poz. 382, Dział VII, wymaganie fakultatywne F6 — „analizuje wybrane bieżące wydarzenie na arenie międzynarodowej, zdobywa i weryfikuje informacje na jego temat, formułuje swoją opinię w jego sprawie i ją prezentuje.”

Cele i umiejętności (siatka, s. 11-12): Cel 1 (rozumienie sfery publicznej), Cel 2 (wartości demokracji), Cel 3 (własne opinie) · Umiejętność 1 (analiza informacji), Umiejętność 2 (argumentacja).

Pojęcia (Przewodnik dla nauczyciela — glosariusz): dezinformacja, fake news, deepfake, weryfikacja krzyżowa.

Środki: karta pracy LF6 (3 warianty UDL), rzutnik/tablica, smartfony/laptopy do weryfikacji, kody QR. Sprzęt uruchom przed lekcją. Format powtarzalny — podmieniaj aktualne wydarzenie.

Cele w języku ucznia

- Analizuję wybrane bieżące wydarzenie międzynarodowe i zdobywam o nim informacje.
- Weryfikuję informacje (w tym treści generowane przez AI) i odróżniam fakt od opinii.
- Formułuję własną, uzasadnioną opinię i prezentuję ją z szacunkiem dla innych zdań.
- Stosuję zasadę weryfikacji krzyżowej (min. 2 niezależne źródła).

Przebieg lekcji (7 / 28 / 10)

Faza	Czas	Nauczyciel	Uczeń	Forma
Wprowadzająca	7 min	Prowokacja wizualna + pytanie wiodące i cele; rutyna Widzę-Myślę-Zastanawiam się	Analiza materiału, pierwsze skojarzenia, pytania	Forum klasy
Realizacyjna	28 min	Facylitacja pracy w stacjach (fact-checking); pilnuje faktu vs opinii i oznaczania danych zmiennych	Praca w grupach na danych; notatki; przygotowanie wniosków	Grupy 3-4 os.
Podsumowująca	10 min	Zbiera wnioski; wyjściówka i informacja zwrotna	Prezentacja; wyjściówka; wpis do portfolio	Prezentacja + refleksja

Faza wprowadzająca (7 min)

Pokaż „pilną wiadomość” z dramatycznym zdjęciem i sensacyjnym podpisem. Zapytaj: „Skąd wiemy, że to prawda?”. Poprowadź rutynę:

- **Widzę** — co widzę — jakie źródło i jaki przekaz?
- **Myszę** — co to znaczy — kto i po co to opublikował?
- **Zastanawiam się** — jak to sprawdzić — od czego zacząć?

Zbierz kilka głosów na forum (bez oceniania). Zapowiedz pytanie wiodące i cele.

Faza realizacyjna (28 min)

To format powtarzalny — użyj aktualnego wydarzenia. Stacje dają narzędzia; na końcu zespoły weryfikują konkretny materiał i prezentują werdykt. Rozróżniajcie fakt od opinii.

STACJA 1 · Techniki manipulacji

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Cherry picking (fakty bez kontekstu); manipulacja skalą wykresu.
- Fałszywy autorytet; recykling starych zdjęć jako bieżących. (NASK/CEDMO)
- Zadanie: dopasujcie przykłady do technik.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STACJA 2 · Dezinformacja tworzona przez AI

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Deepfake (wideo/audio), obrazy i teksty z AI — jakość rośnie, więc ocena „po wyglądzie” bywa zawodna.
- Sygnały: zniekształcone dłonie na obrazach, brak synchronizacji ust w wideo, zmyślone cytaty w

tekstach.

- Zasada: weryfikuj ŹRÓDŁO (kto, kiedy, gdzie), nie tylko materiał. (por. Moduł 8)

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STACJA 3 · Narzędzia weryfikacji

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Wsteczne wyszukiwanie obrazem (Google Lens, TinEye); operatory (site:gov.pl, filetype:pdf).
- Weryfikacja eksperta (Google Scholar, Scopus); bazy fact-checkingowe (Demagog).
- Zadanie: sprawdźcie źródło i datę wskazanego materiału.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STACJA 4 · Weryfikacja krzyżowa i werdykt

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Potwierdź informację w co najmniej dwóch niezależnych, wiarygodnych źródłach.
- Trzy pytania: kto opublikował i po co? skąd wiadomo, że to prawda? czy potwierdza to inne źródło?
- Zadanie: wydajcie werdykt (wiarygodne / niepewne / fałszywe) z uzasadnieniem.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

LEKCJA LF6 · WERYFIKACJA INFORMACJI

Zanim udostępnisz — sprawdź w 4 krokach

Zatrzymaj się na minutę. Cztery ruchy, które oddzielają sprawdzony fakt od plotki z sieci.

01

Sprawdź źródło

Kto to opublikował? Wejdź na stronę główną i zakładkę „O nas”.

→

02

Wyszukaj obraz wstecznie

Wrzuć zdjęcie do wyszukiwarki grafik. Gdzie i kiedy pojawiło się pierwszy raz?

→

03

Sprawdź autorytet

Czy autor to ekspert w tej dziedzinie? Szukaj afiliacji i innych publikacji.

→

04

Zestaw źródła

Znajdź tę samą informację w 2–3 niezależnych, wiarygodnych miejscach.

WERDYKT

Potwierdzone w kilku źródłach? Udostępniaj. Jeśli nie — zatrzymaj.

FEG

fundacjaedukacjiglobalnej.pl

Legenda. Dane w tej lekcji zaktualizowano do wartości 2025/2026 (weryfikacja 03.07.2026). Liczby roczne/kwartalne odświeżaj przy kolejnych edycjach.

Fakt vs opinia. Werdykt o prawdziwości to ustalenie oparte na dowodach (fakt). Twoja ocena wydarzenia to opinia — prezentuj ją jako stanowisko, nie jako fakt.

Faza podsumowująca (10 min)

Każdy zespół prezentuje werdykt dla swojego materiału i własną opinię o wydarzeniu. Powtarzajcie format przy kolejnych bieżących wydarzeniach.

DZIAŁ VII · ŚWIAT GLOBALNYCH ZALEŻNOŚCI · LF6

G-28

Reporter na dyżurze

Tablica weryfikacji: jak z surowego materiału zrobić sprawdzoną informację, a nie plotkę.

1

Materiał

Wpływa zdjęcie, nagranie lub post podawany jako pilny „news”.

↓

2

Sygnaly ostrzegawcze

Brak daty i miejsca · silne emocje w tytule · świeżo założone konto · „udostępnij, zanim usuną” · okrągłe, nieoznaczone liczby.

↓

3

Sprawdzenie źródeł

Wyszukiwanie wsteczne obrazem · kto opublikował pierwszy · czy potwierdzają niezależne redakcje · jaki jest kontekst oryginału.

↓

4

Werdykt

Potwierdzone
Wprowadza w błąd
Niezweryfikowane — wstrzymaj się

Wg standardów weryfikacji treści (EDMO, IFCN), 2024.

fundacjaedukacjiglobalnej.pl

Wyjściówka (exit ticket)

- Opisz jedno bieżące wydarzenie i podaj dwa niezależne źródła, które je potwierdzają.
- Wskaż jeden sygnał, że treść mogła powstać z użyciem AI, i jak to sprawdzić.
- Sformułuj własną opinię o wydarzeniu i oddziel ją od faktów.

Wpis do portfolio. Uczeń zapisuje: analizę bieżącego wydarzenia z weryfikacją źródeł, wykrytą technikę manipulacji (jeśli była) i własną, uzasadnioną opinię. Materiał do działań (np. publikacja opinii — Katalog działań obywatelskich).

Spodziewane wnioski (klucz dla nauczyciela)

Podpowiedzi, ku czemu prowadzić — nie podawaj ich z góry.

- **Źródło:** najpewniejsza jest weryfikacja źródła, nie samego materiału.
- **AI:** sygnały pomagają, ale nie są niezawodne — liczy się kontekst i pochodzenie.
- **Krzyż:** dwie niezależne, wiarygodne potwierdzenia zwiększają pewność.
- **Opinia:** własne stanowisko jasno oddzielaj od ustalonych faktów.

Kryteria sukcesu (ocenianie kształtujące)

Uczeń zrealizował cele lekcji, jeśli:

- analizuje bieżące wydarzenie i zdobywa informacje,
- weryfikuje treści (w tym AI) i odróżnia fakt od opinii,
- stosuje weryfikację krzyżową,
- prezentuje własną, uzasadnioną opinię z szacunkiem.

Oceniamy sposób analizy i argumentacji, nie poglądy ucznia. Dominuje informacja zwrotna (por. Ocenianie i rubryki).

Różnicowanie (UDL)

Wariant z rusztowaniem: słowniczek, gotowa lista sygnałów AI, „ścieżka weryfikacji” krok po kroku i pytania pomocnicze.

Wariant rozszerzony: pełne śledztwo obrazkowe + audyt autorytetu i treści AI, tabela „twierdzenie kontra fakt”, ocena wiarygodności źródeł.

Multiperspektywa. Werdykt o prawdziwości opieraj na dowodach; opinię o wydarzeniu prezentuj jako stanowisko. Dbaj o dialog z szacunkiem.

Powiązania i materiały

- **Karta pracy:** „Karta pracy LF6” — 3 warianty UDL (osobny print-friendly PDF).
- **Portfolio:** wpis „Analiza wydarzenia + werdykt + opinia”.
- **Weryfikacja informacji (Moduł 8):** pełne techniki i sekcja o dezinformacji AI.
- **Kompendium (Moduł 9):** tło i narzędzia w sekcji „Weryfikacja informacji i dezinformacja”.

Fundacja Edukacji Globalnej · materiał edukacyjny — treść bezstronna · fundacjaedukacjiglobalnej.pl